

Ю. Г. Королюк,
доцент, кандидат фізико-математичних наук,
докторант, Національна академія державного управління при Президентові України

ОСНОВНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІЄВИХ ТА ЕФЕКТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

У роботі проведено теоретико-методологічний аналіз основних перспектив і шляхів розвитку дієвих та ефективних механізмів регіонального управління. Сформовано схему взаємодії потенційних суб'єктів вдосконалення системи регіонального управління та обґрунтовано необхідність поширення у ній тенденцій децентралізації.

The article shows the theoretic and methodological analysis of effective regional governing mechanisms key perspectives and ways of development. We have formed the regional governing system improvement potential subjects interaction scheme and we have also proved the necessity of decentralization tendency diffusion in this system.

*Ключові слова: регіональне управління, система регіонального управління, механізми регіонального управління.
Key words: regional governing, regional governing system, regional governing mechanisms.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ В ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сьогодні регіональна політика постає одним із найважливіших факторів економічного та соціального розвитку. Практично у всіх розвинутих країнах помітні тенденції до формування умов, що дозволяють регіональному управлінню дієво реалізовувати місцевий потенціал, забезпечувати сталий розвиток територій та сприяти подоланню регіональних диспропорцій. Зазначене визначає принципові вимоги до вдосконалення вітчизняної системи регіонального управління, зокрема шляхом розробки дієвих та ефективних механізмів впливу на регіональні процеси.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ, У ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНЕ РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕВИРИШЕНИХ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, ЯКИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Проблеми регіонального розвитку та управління широко висвітлювались у наукових працях зарубіжних вчених: А. Вебера, І. Ізарда, А. Льоші, Е. Маркузена, А. Маршала, Й.Г. фон Тюнена, Дж. Фрідмана, М. Фрідмена, Й. Шумпетера; вітчизняних і російських: В.Н. Амітана, С.І. Бандури, Б.В. Буркинського, З.С. Варналія, В.Є. Воротіна, З.В. Герасимчук, О.Г. Гранберга, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, С.І. Дорогунцова, С.М. Злупки, Г.О. Ковальової, О.Б. Коротич, В.М. Лексіна, А.Г. Мазура, В.К. Мамутова, В.П. Мікловди, А.Ф. Мельник, М.М. Миколайчука, О.Ф. Новікової, Г.І. Оніщука, М.Д. Прокопенка, Я.О. Побурка, В.А. Поповіна, В.К. Симоненка, В.С. Фатєєва, О.В. Кузнєцової, М.М. Некрасова, А.Г. Червоної, М.Г. Чумаченка, О.М. Швецова, Р.І. Шніпера та ін.

Разом з тим, мало дослідженими залишаються питання теоретичного обґрунтування шляхів розвитку регіонального інструментарію, формування цілісної системи механізмів регіонального управління. Особливої актуальності набувають проблеми їх об'єктивного аналізу та перспектив впровадження в особливості умов функціонування вітчизняних регіонів.

Метою роботи є встановлення основних перспектив і шляхів розвитку дієвих та ефективних механізмів регіонального управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Забезпечення ефективного державного регулювання розвитку регіонів вимагає не лише наукової бази, але і комплексного законодавчо-нормативного, методологічного та інституційного вирішення двоєдиної задачі — обґрунтуван-

ня стратегічних орієнтирів та системи взаємоузгоджених механізмів впливу держави на розвиток регіонів [1, с. 87—88].

Вдосконалення та розвиток системи регіонального управління визначає два принципових шляхи, якими повинні рухатися теоретики та практики регіонального управління. Перший пов'язаний із комплексним аналізом наявних здобутків у даній сфері, виявленням найбільш дієвих та ефективних інструментів впливу на об'єкт регіонального управління, аналізом їх придатності до впровадження в конкретний регіон. Саме на факті придатності того чи іншого інструменту управління для специфіки функціонування та потреб окремо взятого регіону слід окремо акцентувати увагу. Цілком очевидно, що пошук єдиного набору універсальних засобів регіонального управління приречений на невдачу, оскільки всі регіони є унікальними. Однак існує нагальна потреба в загальних методологічних принципах формування механізмів регіонального управління [2, с. 39].

Другий шлях полягає в інноваційному пошуку нових за змістом форм та механізмів реалізації регіональної політики, де ґрунтовному науковому аналізу всієї системи регіонального управління надається першочергова вага. Саме для зазначеного випадку набуває особливої актуальності обумовлена М.О. Соколовим [3, с. 5] потреба обґрунтування принципів і визначення напрямів вдосконалення регіонального управління на основі системного аналізу об'єктивних передумов формування, розвитку, єдності чи суперечностей сучасних теорій управління складними соціально-економічними системами. Однак як для першого, так і для другого шляху (слід зазначити, що у науковій літературі [4] дана ідея має назву "імітації" та "інновації", і широко використовується для моделювання в еволюційному управлінні окремими галузями економіки) важливим є теоретико-методологічний аналіз напрацьовань фахівців з питань вдосконалення регіонального управління в цілому та окремих його інструментів зокрема. З огляду на наукову значимість і пізнавальну цінність того чи іншого нового методу регіонального управління, повинен визначитися його теоретичний і евристичний потенціал, на підставі отриманої інформації формуватися нові знання про досліджувані об'єкти, виявлятися нові ситуації в аналізованих явищах [5, с. 45].

Варто визнати факт, що вдосконалення системи регіонального управління (у т.ч. її механізму управління) повинне ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях. Тут викремимо, по-перше, механізм саморегуляції. У сучасних правових державах з розвинутими елементами громадянського суспільства, державний вплив на суспільні процеси, включаючи розвиток регіонів, повинен максимально враховувати дії механізмів саморегуляції. Тобто управління суспільним розвитком має здійснюватися шляхом мінімально необхідного владного регулювання життєдіяльності сусп-

ільства [6, с. 15]. Безперечно, одним з основних напрямів реформування механізму управління регіональним розвитком є його децентралізація, розвиток місцевої ініціативи та місцевого самоврядування [7, с. 8]. В найбільш ідеальному випадку повинен існувати такий механізм здійснення регіональної політики, який би унеможливив (або хоча б мінімізував) суб'єктивний чинник у відносинах "центр — регіони" [8, с. 18—19].

По-друге, системна відповідність суб'єкта управління потребам об'єкта. Дану закономірність вважаємо найбільш комплексною, такою, що має відношення до всієї системи управління в цілому та покращення якої відбувається (і є можливим) за рахунок покращення кожного її елементу.

Поряд з тим, окреслимо ще один напрям вдосконалення механізму регіонального управління, який визначається тим фактом, що перехід до ринкової економіки суттєво понижує рамки адміністрування, однак визначає потребу безпосередньої участі органів регіонального управління в розвитку та регулюванні регіональних ринків. Таким чином, впливаючи на параметри регіональних ринків (ринку капіталів, фінансовий, грошово-кредитний ринок, товарний ринок, ринок послуг), можна впливати на поведінку суб'єктів регіонального виробництва. Тобто не втручаючись у їх поточну діяльність, впливати на соціально-економічний розвиток даного регіону [9, с. 13—14].

Більше того, як об'єктивно зазначають М.І. Долішній та О.С. Мошенець [10, с. 10], "механізми регіонального розвитку повинні мати ринкову природу через:

- забезпечення верховенства права;
- гарантію економічних свобод;
- економічну рівність суб'єктів підприємництва;
- досягнення принципу регіонального самофінансування;
- об'єктивний вплив на перерозподільні відносини через бюджетну систему;
- лінію на партнерство в реалізації регіонального потенціалу;
- створення умов для конкуренції всіх форм і методів власності".

Найбільш вдалим прикладом інтеграції ринкових механізмів та механізмів регіонального управління знаходимо в США, де у 80-х роках минулого століття місцеві влади окремих штатів, зіткнувшись із проблемою зменшення обсягів федеральних асигнувань, почали створювати корпорації економічного розвитку (community development corporations). Це дозволило управлінським структурам діяти через них в якості інвестора (не порушуючи природний хід функціонування регіональних ринків) і грантів на вкладений капітал, що спрямовувався на здійснення спільних із приватним сектором проєктів, як правило, в регіонах із високим ризиком інвестицій [11, с. 153]. Схожою за змістом є поширена на Заході модель оператора — державне замовлення приватному підприємству, за яким закріплюються функції управління і фінансування при використанні державної і приватної власності. Модель характеризується чітким розподілом відповідальності між партнерами і контролем з боку замовника — держави [12, с. 94].

Тут підкреслимо, що створення ринкової системи управління адміністративно-територіальним утворенням без знання місцевими органами управління регіонального фінансово-кредитного механізму є досить проблематичним. Фінансово-кредитні відносини мають принципове значення з точки зору організації процесу управління, оскільки має місце вибір не тільки форм і методів, але і параметрів впливу на поведінку суб'єктів регіонального виробництва [9, с. 7].

Перспективи вдосконалення механізмів впливу на ринкові процеси підтверджені на практиці та знаходять широке відображення у науково-практичній літературі. Цілком очевидно, що мова йде про комплексний підхід до проблеми, який охоплює розв'язок широкого кола функціональних задач [11, с. 198—199]:

- прискорення засвоєння кредитно-інвестиційних механізмів, полегшуючи доступ малого підприємництва до ресурсів;
- створення за участі держави міжрегіональних та регіональних лізингових гарантійних фондів в центрі та на місцях;
- розвиток виробничо-інноваційної діяльності суб'єктів малого бізнесу;
- формування замовленням на поставку товарів та по-

слуг для державних потреб із сфери малого підприємництва;

- підвищення ефективності діючих та нових об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва на внутрішньо регіональному, міжрегіональному, федеральному і міжнародному рівнях (мається на увазі мікрокредитування, франчайзинг, організація інвестиційних конкурсів, контрактні відносини, підготовка кадрів, консалтинг, маркетинг, аудит), інформаційне забезпечення діяльності суб'єктів малого бізнесу;

- міжнародне співробітництво і експортне орієнтування зовнішньоекономічної діяльності малих підприємств;
- законодавче і нормативно-правове забезпечення умов для стійкої діяльності малих і середніх підприємств;
- утвердження соціального статусу, підвищення престижу і безпеки малого бізнесу;
- науково-методичне і організаційне забезпечення розв'язку задач.

Унікаючи деталізації на протиріччях та оптимальних поєднаннях адміністративних та ринкових механізмів регулювання, виокремимо одну особливість впровадження останніх у сучасну систему регіонального управління. Мова йде про інструменти стимулювання регіонального розвитку, які важко однозначно віднести до адміністративних чи ринкових (хоча основний аспект робиться саме на стимулювання розвитку ринку). Цілком погоджуємось із В.Є. Воротиним та Я.А. Жалілом у тому, що підтримання регіонів шляхом бюджетних дотацій є малоефективним і практично вичерпало себе на перспективу як таке, що знищує економічну мотивацію регіонів до саморозвитку та породжує привід для поширення "відцентрових" тенденцій, створення "замкнених" самодостатніх регіональних економічних комплексів. Натомість необхідно здійснювати стимулювання розвитку регіонів-реципієнтів шляхом пільгових ринкових механізмів (насамперед, йдеться про податкові преференції, пільгові кредити, інвестиційні дотації, цільові трансферти тощо) [7, с. 105].

Окремий напрям вдосконалення механізмів регіонального управління пов'язаний із змінами на краще в процесі розробки та реалізації програм соціально-економічного розвитку, зокрема процедури їх оцінки. Основні аспекти покращення процедури оцінки програм визначаються [9, с. 100]:

- необхідністю в проведенні аналізу виконання програми;
- необхідністю в коректуванні програми (уточнення цілей і завдань, переорієнтування програми на реалістичні результати тощо);
- спробою активізувати роботу з виконання програми;
- необхідністю підвищення ефективності збору даних;
- потребою проведення експертизи додаткових ресурсних потреб;
- необхідністю в проведенні аналізу причин успіхів і невдач виконання програми;
- потребою проведення обліку помилок і недоліків програми при розробці інших проєктів;
- спробою залучення громадськості до діяльності органів державного управління;
- потребою захисту програми від критики;
- необхідністю в проведенні аналізу розбіжностей серед виконавців та ін.

Поряд з проблемами оцінки програм соціально-економічного розвитку зустрічаються пропозиції експертизи органів влади різних рівнів стосовно їхнього впливу на регіональний розвиток. Як зазначають М.Б. Дацишин та В.Ю. Керецький [8, с. 101], "...подібну експертизу не можна доручати іншому галузевому міністерству, адже регіональна проблематика завжди має комплексний характер, тому прийняті рішення мають спрямовуватися на соціальну орієнтацію, сталість та збалансованість регіонального розвитку і можуть виходити поза межі економічної доцільності". Іншими словами, мова йде про впровадження комплексної системи регіонального моніторингу. Одним з прикладів такої системи є діяльність Департаменту регіонального моніторингу в структурі колишнього Міністерства регіональної політики Російської Федерації, Міністерство місцевого (регіонального) розвитку в Чеській Республіці (було створене в 1996 р. та відповідальне за координацію діяльності галузевих міністерств щодо просторового розвитку, адмініструє фінансові трансферти й гранти, що їх спрямовують з державного бюджету на реалізацію регіональних програм,

ініціює створення агентств регіонального розвитку) тощо.

Російські регіоналісти М.Г. Андронніков, С.О. Баркалов, В.М. Бурков, О.М. Котенко [13, с. 7—8] пропонують удосконалення механізму реалізації регіональних програм розвитку шляхом структуризації їх цілей та критеріїв на:

- 1) ринкові цілі (критерії — частка самозабезпечення);
- 2) фінансово-економічні цілі;
- 3) соціальні цілі (критерії: рівень життя населення; частка населення, що перебуває за межею бідності, тобто з доходами нижче прожиткового мінімуму; рівень побутових послуг; охорона здоров'я; освіта тощо);
- 4) екологічні і природоохоронні цілі.

В.А. Занфіров, у авторській структурі процесу програмно-цільового управління розвитком регіону, окреслену вище проблему цілей відносить до першого етапу їх структуризації. Другий етап містить розробку прогностичної моделі соціально-економічного розвитку регіону і прогноз окремих соціально-економічних показників. Третій — діагностування, яке дає змогу виявити характер залежностей між параметрами системи і уточнити умови досягнення цілей, оцінити загальну величину наявних резервів і завдяки цьому створити можливість досягнення цілей. Четвертий етап — розробка інформаційної структури системи управління [14].

Однак, незважаючи на жорстку регламентацію етапів програмно-цільового управління регіональним розвитком, безпосередньо регіональне цільове програмування є по відношенню до регіональної економіки дорадчим документом, зорієнтованим на суспільні цінності та таке, що має рекомендаційний характер [10, с. 16].

Ще одним найбільш привабливим (з точки зору суб'єкта) шляхом вдосконалення системи регіонального управління є разовий, трансформаційний вплив на об'єкт управління, його структуру, потенціал, склад. В Україні найбільш популяризованим із зазначених аспектів вдосконалення є ідея реформування адміністративно-територіального устрою, зокрема зміна принципів соціально-економічного районування в напрямку [15, с. 5—6]: 1) зміцнення територіальної єдності держави і вдосконалення її територіальної організації; 2) врахування історико-географічних особливостей українських земель, національного й етнічного складу населення; 3) посилення територіальної спеціалізації виробництва і можливості для комплексного економічного та соціального розвитку територій; 4) збереження єдності локальних систем розселення; 5) вибір найбільших центрів, які стануть ядрами районів.

Незаперечним є той факт, що "ядром" механізму регіонального управління, його "рушійною силою" є бюджетний процес. Світова практика показує, що в ідеалі бюджетний процес в регіонах і на місцях повинен [9, с. 4]:

- 1) забезпечити відповідність між видатковими функціями в регіонах і наявністю відповідних ресурсів у влади;
- 2) надавати необхідні права і стимули для мобілізації необхідних надходжень на місцях;
- 3) підтримувати заходи центру щодо макроекономічного регулювання;
- 4) надавати владі необхідну свободу дій при вирішенні питань видатків, сприяти розвитку інфраструктури, підвищувати відповідальність місцевих чиновників;
- 5) бути відкритим, легкокерованим, базуватися на об'єктивних і стабільних, що не вимагають особливого узгодження критеріях;
- 6) відповідати загальнодержавним цілям розподілу доходів і видатків консолідованого бюджету;
- 7) відповідати вимогам середньострокового планування місцевих фінансів;
- 8) сприяти посиленню інноваційно-інвестиційної складової місцевих бюджетів.

Варто зазначити, що у фаховій літературі досить часто наводиться перелік проблемних питань регіонального управління, які, на думку авторів, вимагають нагального вирішення шляхом вдосконалення механізмів регіонального управління. Наведемо найбільш широкий їх варіант, що зумовлює потреби вдосконалення окремих складових механізму регіонального управління [2, с. 51—52]:

- проблеми оптимального розподілу дохідних і видаткових повноважень між органами влади різних рівнів;
- підвищення зацікавленості регіональних органів управління в розширенні податкової бази шляхом створення стимулів в системі міжбюджетних відносин;
- розвиток і оптимізація в регіонах енергетичної, інженерної, транспортної, виробничої, соціальної, телеко-

мунікаційної, наукової, ринкової інфраструктури;

- розвиток об'єктів міжрегіональної інфраструктури;
- пониження адміністративних економічних бар'єрів для міжрегіональної взаємодії;
- розробка і реалізація чіткої регіональної політики;
- проведення узгоджень на загальнодержавному та регіональному рівні соціально-економічної політики з врахуванням ресурсного потенціалу регіону;
- формування стратегій розвитку регіонів і підвищення їх конкурентоспроможності в глобальних державних процесах.

Окремо виділяються бажані риси механізму реалізації регіональної соціально-економічної політики, з якими, чре-ре актуальність закладених проблем та протиріч, важко не погодитися [3, с. 9]:

- маневреність і адаптивність, тобто наявність внутрішньої саморегульованої системи, яка спрацьовувала б при відхиленні від обраної стратегії, нейтралізувала негативні інерційні сили й давала можливість вийти на планові траєкторії розвитку для реалізації обраних стратегічних напрямків;
- високий рівень наукової обґрунтованості й визначеності регіонального соціально-економічного розвитку;
- погодженість інтересів різних суб'єктів регіональної політики;
- надійність.

Узагальнюючи наведені вище перспективи розвитку дієвих механізмів регіонального управління, підкреслимо, що мова йде про вдосконалення всієї системи регіонального управління. Крім цього, незважаючи на значну множину пропозицій з удосконалення тих чи інших складових зазначеної системи, сьогодні залишаються невизначеними суб'єкти та механізми керованого впливу на її розвиток. Безперечно, об'єктивний вибір суб'єктом того чи іншого аспекту вдосконалення системи регіонального управління повинен окреслюватися межами системи регіонального та державного управління.

На рис. 1 наведено схему взаємодії потенційних суб'єктів вдосконалення системи регіонального управління. Необхідно зазначити, що процес вдосконалення системи регіонального управління, безперечно, є цільовим процесом. В якості первинної цілі виступають потреби об'єкта. На регіональному рівні об'єкт певною мірою самостійно здатен впливати на суб'єкт (зокрема, реалізуючи право вибору місцевої влади) в напрямі вдосконалення його роботи. Суб'єкт, також здійснюючи певні регулюючі впливи, забезпечує покращення функціонування об'єкту (переважно стосується його економічних складових). У сукупності, зазначені "зустрічні" зусилля сприяють внутрішньому вдосконаленню системи регіонального управління. З позицій загальнодержавного рівня може здійснюватися прямий вплив на суб'єкт та об'єкт (рис. 1). Вплив на суб'єкт зумовлений вдосконаленням організації ієрархічних організаційних відносин між суб'єктами регіональної політики. Вплив на об'єкт може зумовлюватися, наприклад, потребами його територіального реформування чи зовнішньоекономічного захисту його інтересів. Наведена на рис. 1 схема дає змогу виявити той факт, що шлях "найменшого опору" та "інформаційного спотворення" зазнають ті зусилля щодо удосконалення, які здійснюються безпосередньо ініціатором зазначеного процесу, до того ж розпорядником необхідних ресурсів. Наприклад, зусилля системи державного управління, спрямовані на удосконалення механізмів функціонування об'єкта через суб'єкт регіонального управління, цілком очевидно не будуть дієвими та ефективними. Зазначене свідчить на користь децентралізованого перерозподілу повноважень та необхідності зростання контролюючої ролі місцевих органів за галузевими представництвами виконавчої влади тощо. У свою чергу, наведена вище множина аспектів вдосконалення механізмів регіонального управління повинна піддаватися аналізу через призму рис. 1 на предмет зумовленості вдосконалення дієвості суб'єкта в покращенні поточної ситуації із реалізацією процесу регіонального управління.

Реалізований на рис. 1 підхід у відповідає концепції З.С. Варналія та ін. [16, с. 90], відповідно до якої: "механізм вдосконалення системи регіонального управління економічними процесами складається зі змін суб'єкта управління (на рівні погодження елементів суб'єкта управління та процесу прийняття і реалізації управлінських рішень), змін об'єкта управління та механізмів їхньої взаємодії (принципів і методів) під час забезпечення розвитку системи управлін-

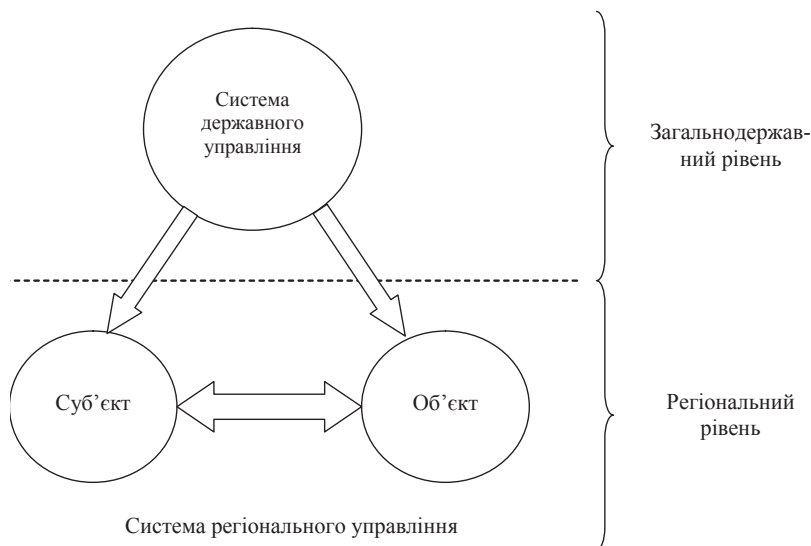

Рис. 1. Схема взаємодії потенційних суб'єктів вдосконалення системи регіонального управління

ня, а також опрацювання відповідної стратегії економічного розвитку регіону". Однак запропонована необхідність виокремлення суб'єкта суттєво розширює запропонований З.С. Варналієм та ін. механізм вдосконалення, зокрема з точки зору впорядкування головних аспектів розвитку системи регіонального управління та виокремлення універсальних та притаманних конкретному регіону проблем розвитку окремих її складових.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що розвиток дієвих та ефективних механізмів регіонального управління є актуальною задачею наук державного управління. Головний аспект її розв'язання пов'язаний із необхідністю врахування двох напрямів:

— комплексного аналізу наявних здобутків у даній сфері, виявлення найбільш дієвих і ефективних інструментів впливу на об'єкт регіонального управління, аналізу їх придатності до впровадження в конкретний регіон;

— інноваційного пошуку нових за змістом форм та механізмів реалізації регіональної політики, де ґрунтовному науковому аналізу всієї системи регіонального управління надається першочергова вага.

Становлення дієвої системи регіонального управління вимагає врахування об'єктивних закономірностей, зокрема, процесів саморегуляції, системної відповідності суб'єкту управління потребам об'єкта тощо. Перехід до ринкової економіки суттєво понижує рамки адміністрування, однак визначає потребу безпосередньої участі органів регіонального управління в розвитку та регулюванні регіональних ринків, що вимагає впровадження відповідних механізмів управління (у т.ч. фінансового-кредитного).

Кероване розв'язання регіональних проблем ставить вимогу вдосконалення процесу розробки та реалізації програм соціально-економічного розвитку, зокрема процедури їх оцінки. Потребують вдосконалення методи експертизи органів влади різних рівнів стосовно їхнього впливу на регіональні процеси. Одним із привабливих (з точки зору суб'єкта) шляхів вдосконалення системи регіонального управління є пропозиції разового, трансформаційного впливу на об'єкт управління, його структуру, потенціал, склад. В Україні найбільш популяризованим із зазначених аспектів вдосконалення є ідея реформування адміністративно-територіального устрою.

Незважаючи на значну множину пропозицій щодо удосконалення тих чи інших складових системи регіонального управління, сьогодні залишаються невизначеними суб'єкти та механізми керованого впливу на її організаційний розвиток. У проблемній площині зазначеного було обґрунтовано схему взаємодії потенційних суб'єктів вдосконалення системи регіонального управління. Побудова схеми дала змогу виявити той факт, що шлях "найменшого опору" та "інформаційного спотворення" зазнають ті зусилля щодо вдосконалення, які здійснюються безпосередньо ініціатором зазначеного процесу, до того ж розпорядником необхідних

ресурсів. Наприклад, зусилля системи державного управління, спрямовані на удосконалення механізмів функціонування об'єкта через суб'єкт регіонального управління, цілком очевидно не будуть дієвими та ефективними. Зазначене свідчить на користь децентралізованого перерозподілу повноважень та необхідності зростання контролюючої ролі місцевих органів за галузевими представництвами виконавчої влади.

Як перспективи подальших досліджень слід визначити виявлення найбільш дієвих і ефективних інструментів впливу на об'єкт регіонального управління та обґрунтування їх придатності до впровадження в конкретний регіон.

Література:

1. Павлюк А.П. Проблема міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій: досвід України та країн Європейського Союзу / А.П. Павлюк // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід Європейського Союзу та його адаптація до умов України / Зб. наук. праць. Вип. 5. — Ч. III. — Львів, 2003. — С. 84—91.
2. Маннапов Р.Г. Организационно-экономический механизм управления регионом: формирование, функционирование, развитие [монография] / Р.Г. Маннапов, Л.Г. Ахтариєва. — М.: КНОРУС, 2008. — 352 с.
3. Соколов М.О. Вдосконалення управління регіональним соціально-економічним розвитком в умовах транзитивної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: 08.02.03 "Організація управління, планування і регулювання економіки" / М.О. Соколов; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. — Х., 2006. — 26 с.
4. Математические модели трансформационной экономики / Т.С. Клебанова, Е.В. Раевнева, К.А. Стрижиченко, Л.С. Гурьянова, Н.А. Дубровина. — Харьков: ИД "ИНЖЭК", 2004. — 280 с.
5. Фісун К.А. Методологія програмування розвитку регіонів України: [монографія] / К.А. Фісун. — Харків: ХНАМГ, 2007. — 401 с.
6. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект) / В.В. Цветков. — Харків: Право, 1996. — 164 с.
7. Державне управління регіональним розвитком України: [монографія] / За ред. В.Є. Воротіна, Я.А. Жаліла. — К.: НІСД, 2010. — 288 с.
8. Дацишин М.Б. Інституційне забезпечення регіональної політики та практика взаємодії органів влади в Україні [монографія] / М.Б. Дацишин, В.Ю. Керецьман — К.: К.І.С., 2007. — 102 с.
9. Раевский С.В. Финансовый механизм управления социально-экономическим развитием субъекта Российской Федерации (на примере Хабаровского края): [монография] / С.В. Раевский. — Хабаровск: ДВАГС, 2001. — 85 с.
10. Долішній М.І. Ринкові механізми регіонального управління / М.І. Долішній, О.С. Мошенець // Регіональна економіка. — 2001. — № 1. — С. 7—17.
11. Афанасьев В. Я. Механизмы управления развитием региона: [монография] / В. Я. Афанасьев. — М.: "Луч", 2001. — 336 с.
12. Федулова Л.І. Напрями і механізми державної підтримки розвитку регіонів на інноваційній основі / Л.І. Федулова // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2008. — № 4. — С. 89—97.
13. Модели и методы оптимизации региональных программ развития / Н.Г. Андронникова, С.А. Баркалов, В.Н. Бурков, А.М. Котенко. — М.: ИПУ РАН, 2001. — 60 с.
14. Занфіров В.А. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіону: дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / В.А. Занфіров Гуманітарний ун-т "Запорізький ін-т держ. та муніципального управління". — Запоріжжя, 2006. — 188 с.
15. Адміністративно-територіальний устрій України крізь призму інтересів регіонів та держави: Тези допов. міжрегіон. конф. "Регіони в незалежній Україні: пошук стратегій оптимального розвитку". — Харків, 1994. — 148 с.
16. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: [монографія] / За ред. З.С. Варналія. — К.: НІСД, 2007. — 768 с.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2011 р.